

KGL. BIBL. KBH.
DANSKE AFD.
PIECESAMLING

23. Fol.

MARGRETHE HALD

RODORSTING
N A V N E o g T A L

UDGIVET AF UGEBLADET „LANDET“

1941. 608

Ugebladet »LANDET« har udgivet dette Hæfte i Haab om at gøre det til enhver dansk Kvindes Eje.

Museumsassistent ved Nationalmuseet, Frøken *Margrethe Hald*, har samlet Materialet til samtlige Alfabetter, Talrækker, Blomsterkranse, Rammer m. m. i Hæftet fra gamle, danske Haandarbejder i Museums- eller Privateje. Med faa Undtagelser er intet af Hæftets Indhold tidligere offentliggjort, og vi har set det som en ikke uvigtig Opgave at gøre disse gamle, danske Mønstre tilgængelige for de størst mulige Kredse ved at samle dem i et *prisbilligt* Hæfte. Ved at give illustreret Syanvisning til de forskellige Sting, som paa de gamle Haandarbejder anvendtes vekselvis med det mere velkendte Korssting, har man tilsigtet ogsaa at bevare den overleverede *Sytekunst*.

Da det tilmed har været muligt paa disse 36 Sider at give et meget forskelligartet Udvalg af Alfabetter til Navnemærkning, strækkende sig fra det ganske enkle Bogstav, som selv en lille Pige kan magte, til det store dekorative Alfabet, som ved Sting- og Farvevalg kan byde ogsaa den synteresserede voksne Kvinde et interessant Arbejde, er det vor Forventning, at der i et Hæftes beskedne Format er skabt en lille Bog, som man atter og atter vil vende tilbage til med samme Glæde.

»LANDET«

Indholdsfortegnelse

Navnemærkningens Historie .	3—4
Alfabetter, store Bogstaver ..	5—7, 10—15, 18—19, 21—23, 25 og 28
Alfabetter, smaa Bogstaver ..	8, 16—17, 24, 26 og 29
Talrækker	9, 20 og 27
Blomsterkranse, Rammer og	
Blomster	30, 31 og 34
Kroner	4, 5 og 29
Om Syning af Korssting,	
Dronningesting m. m.	32, 33 og 35
Anvendte Sting (Foto)	35

Det er en ældgammel Skik, at man forsyner sine Ejendele med et Kendingsmærke. Længe før Alfabetet og faste Skriftsystemer fandt Indpas, benyttedes simple Tegn saasom Streger, Prikker, Kryds og lignende Mærker, som var forholdsvis lette at skære eller ridse ind i Vaaben, Bohave, Smykker eller hvad det nu kunde dreje sig om, og til Dyr, som skulde gaa paa fælles Græsgange, anvendtes f. Eks. »Øreklip« af forskellige Former; de havde fuld juridisk Gyldighed og sikrede Ejerens Ret. Man kaldte dette for et Bomærke; det var nemlig som oftest Boets Mærker og ikke netop Ejerens Navn man brugte. Mærkning med Øreklip opretholdes egentlig den Dag i Dag, dog nu som vedtægtsmæssig Nummererings-System for Dyr.

Skrivekunsten magtede heller ikke hos andre Omraader ganske at fortrænge Skikken med Bomærker; en Adelsmand kunde benytte sit Vaaben, og Folk udenfor Adelen havde Lov at bruge Bomærker i deres Segl, som gjaldt for Navns Underskrift.

I vore Dage er det dog det naturlige, at vi mærker vore Ejendele med Bogstaver — saa meget mere som et Bogstav, der er godt tegnet og af smukke Proportioner i sig selv er et Ornament, hvis Berettigelse selv den mest renhjertede »Funktionalist« næppe vil fornægte; thi et Monogram gør Nytte, d. v. s. det giver sine Oplysninger samtidig med, at det er til Pryd.

Nutidens Husmoder vil sikkert heller ikke give Afkald paa den Glæde, der er ved at forsyne sit Linnedskabs Indhold med smukke Navnetræk, men der kan være delte Meninger om, hvordan dette skal gøres. Haandarbejdet er jo, som alt andet, underkastet Modens Luner, og vi har set forskellige Smagsretninger kæmpe om Førerstillingen ogsaa med Hensyn til Stilarten i de Bogstaver, man valgte til sit Linnedudstyr. Vi husker vist alle fra relativt faa Aar tilbage de kæmpestore Navnetræk, undertiden var det kunstfærdige »Slyngenavn«, ofte udført med Fransk Broderi eller med endog »engelske« Huller eller »venetianske« Trænsere, af saavel gotiske som latinske Bogstavtyper forekom — men under alle Omstændigheder drejede det sig gerne om et meget tidkrævende Arbejde, som paa Forhaand maatte lades ude af Betragtning, naar man vilde sy Navn paa det daglige Linned, som man dog ser mest til i ethvert Hus.

Korstingsalfabeterne omfatter ogsaa forskellige Typer af Bogstaver, her træffes ligeledes gotiske og latinske Bogstaver, stærkt forenkledede Former og mere sammensatte; ogsaa her er der Muligheder at vælge imellem. Vil man søge det arbejdsbesparende og foretrække de allerenkleste Typer, kræver det et Minimum af Tid at sy et Navn; det kan vist være ligesaa let at sy et Par Bogstaver med Korssting som at hæfte et af de maskinvævede Bændelnavne, der er i Han-

delen, det bliver da overkommeligt at sy et haandsyet Navn selv paa et billigt Viskestykke, og for den der har Lyst at ofre Tid og Omhu og lidt Spekulation paa Opgaven, kan det blive en ren Sport at variere og sammenstille Bogstaver og Tal paa klædelig Maade. Maaske vil mangen Husmoder i egne Gemmer endnu kunne finde smukke Forbilleder paa Navneklude eller de Lagener, der engang blev syet til Moders eller Bedstemoders Udstyr.

Det er netop Navneklude og Lagener, der har været Kildemateriale for de Bogstavrækker, der gengives her. De findes dels i dansk Folkemuseum, dels i Privateje, og jeg bringer herved saavel Museet som de private, der har vist mig Hjælpssomhed, min bedste Tak.

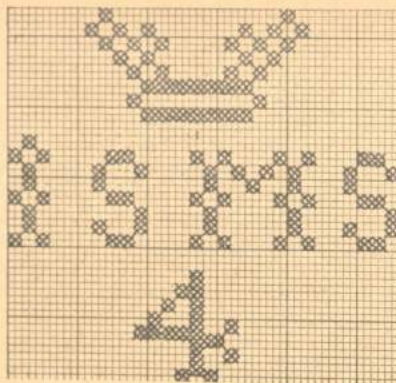
Det er dog ikke alle Alfabetet, som fremtræder her i nøjagtig Kopi; i nogle Tilfælde har jeg foretrukket at gengive Bogstaverne i Forenkling, i andre Tilfælde har det været nødvendigt at supplere Rækkerne, fordi de var ufuldstændige. Det er naturligtvis i dette lille Hefte kun muligt at antyde den Iderigdom, der blev udfoldet for at opnaa baade god og forskelligartet Virkning ved Anbringelsen af Navnetrækkene — her er i Virkeligheden et Felt indenfor Haandarbejdet, som man har ofret særlig Interesse og Omtanke, og det er der iøvrigt gode Grunde for. Forklaringen maa sikkert søges i hele Sammenhængen med det Selvforsyningsprincip, der raadede i den gamle Sam-

fundsordning. Man tilvirkede jo selv de fleste Fornødenheder. Dette var forbundet med en Del Møje og Besvær, og det tog sin Tid f. Eks. at passe Hørren gennem alle Stadier fra Saaning til den forelaa i færdigt Lærred. Følgelig begyndte man at samle Udstyr til et Barn, saa snart det var født, — og ofte til Drengesaavel som til Piger — saa der i Tidens Fylde kunde være noget at tage til. En giftefærdig alsisk Pige, der forøvrigt ikke underkender sine personlige Fortrin, overser dog ikke Betydningen af, at man gøres bekendt med hvilke Aktiver, hun raader over:

»Intet er, som paa mig fattes, hvoraf Fruentimmer skattes; jeg er jo forstandig nok, dydig, dejlig og udkaaren, tugtlig, ærlig, ægtebaaren, spinder ret vel paa en Rok.	Egekister vel bebunden, deri ligger Garnet vunden for hundred Mark udi et Net . . . Bolster, Dynner, Virkens Puder, Drejel vævet udi Ruder, Lærred fin som Kammerdag.

Denne Pige har aabenbart været gunstigt stillet med Hensyn til jordisk Gods, hun har haft baade »uldent og linned«, »hun har haft til at sidde paa og til at ligge paa«, saaledes som Markmusen ønskede at Tommelise skulde have det, saa hun kunde blive standsmæssigt gift med Muldvarpen.

Naturligvis var det ikke alene praktisk men endog nødvendigt at have Navn og Nummer paa noget af alt dette, om man skulde holde Styr paa det, og ogsaa Mærkning med Aarstal kunde være en god Hjælp. En erfaren Husmoder fraraader i 1796, at man henlægger

sit Lærred i længere Aaremaal uden at vadske det: »thi da kan det blive ganske forligget og tabe sit Hold«. Stivet og strøget Linned maa højst henligge i to Aar, Dækketøj maa helst vaskes hvert, eller i alle Fald hvertandet Aar, medens usyet Lærred skal kunne taale at gemmes i 12 Aar uden at tage Skade.

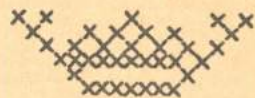
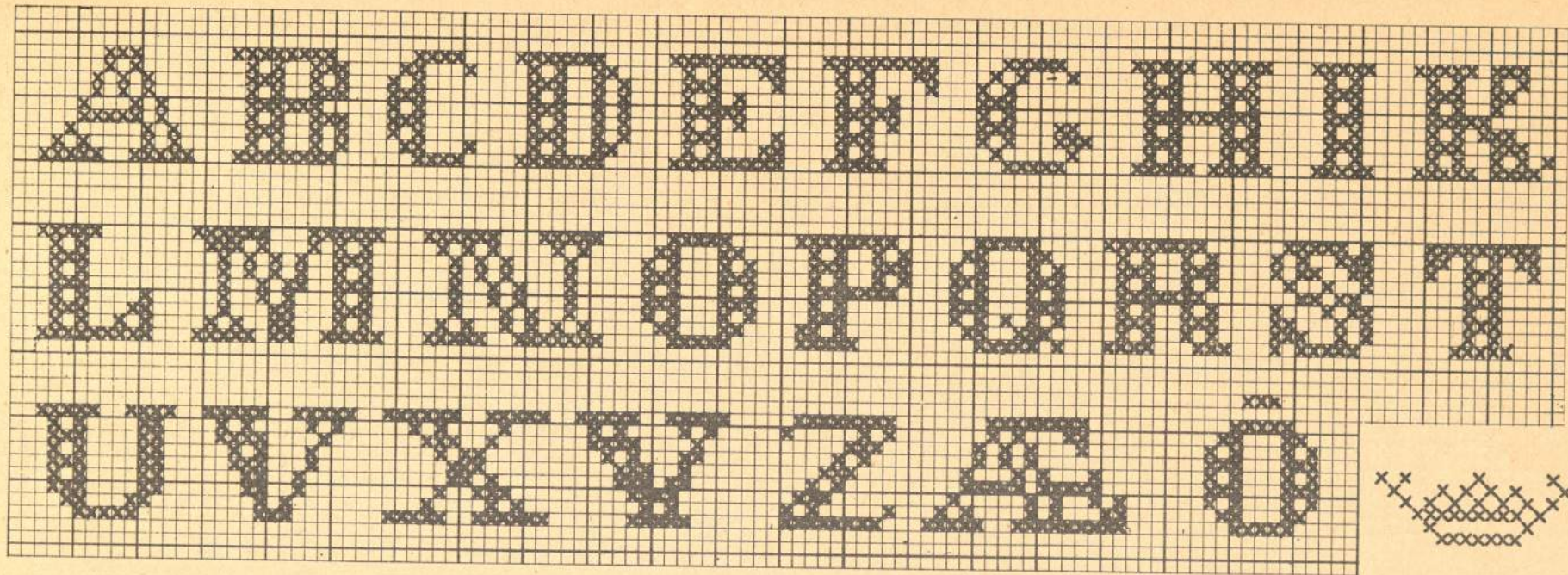
I et moderne Hjem er man maaske nok mindre besværet med Pligter til at passe paa saa store Forsyninger af Linnedvarer; dog har Nutidens Hygiejnekraav medført, at vi skifter og vasker Tøjet hyppigere end i gamle Dage, og den Skik at nummerere Haandklæder og Lagener kan det vist stadig være Mening i at opretholde.

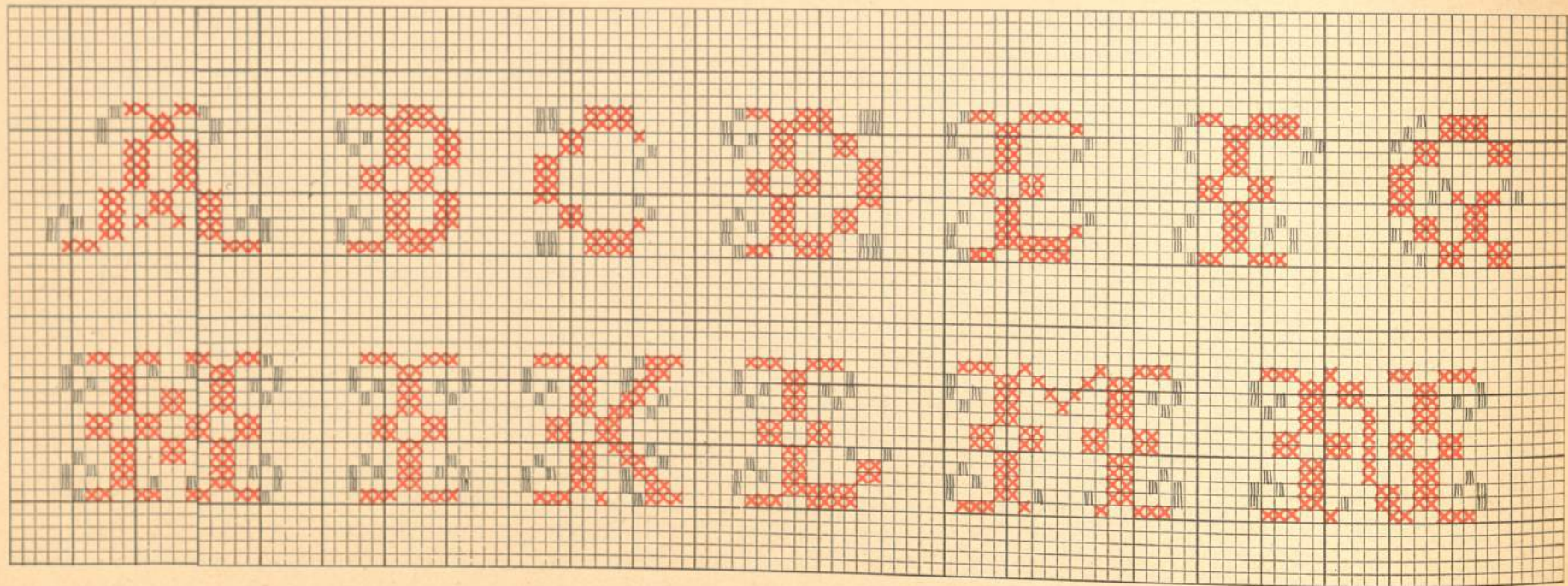
Tallene anbragtes i Regelen under Navnetrækkene. Paa Side 35 vises et Eksempel, hvor Navnet er anbragt langs Sidekanten ved højre Hjørne af Lagenets Ombøjning — undertiden staar Navnet ogsaa langs Forkanten. Det er smukt og tiltalende at sy Navnet helt igennem — vist en Løsning efter vor Tids Smag, men hurtig kan den jo ikke siges at være.

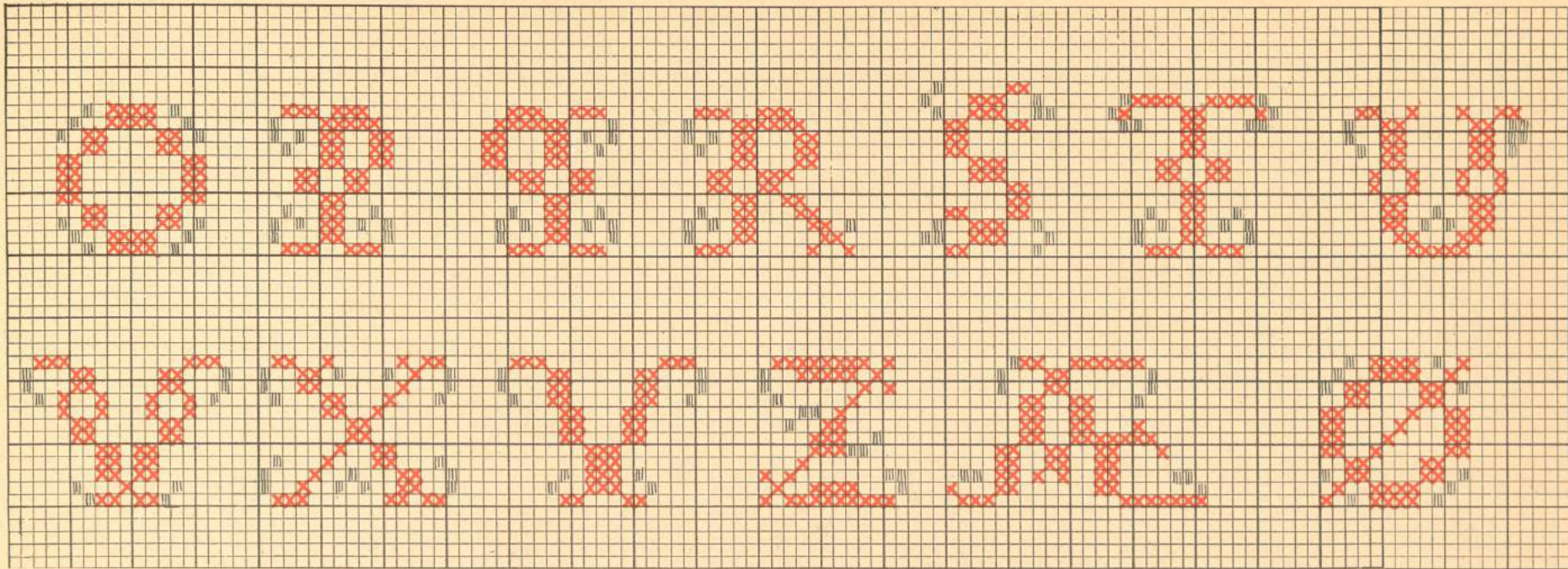
Man har før i Tiden yndet at indramme Initialerne, hvorfor Kranse anvendes i stor Rigelighed. Kranse opfattes i Almindelighed som Symbol paa Evigheden, og naar et Bogstavpar omsluttes af en Krans, betød det evigt Venskab.

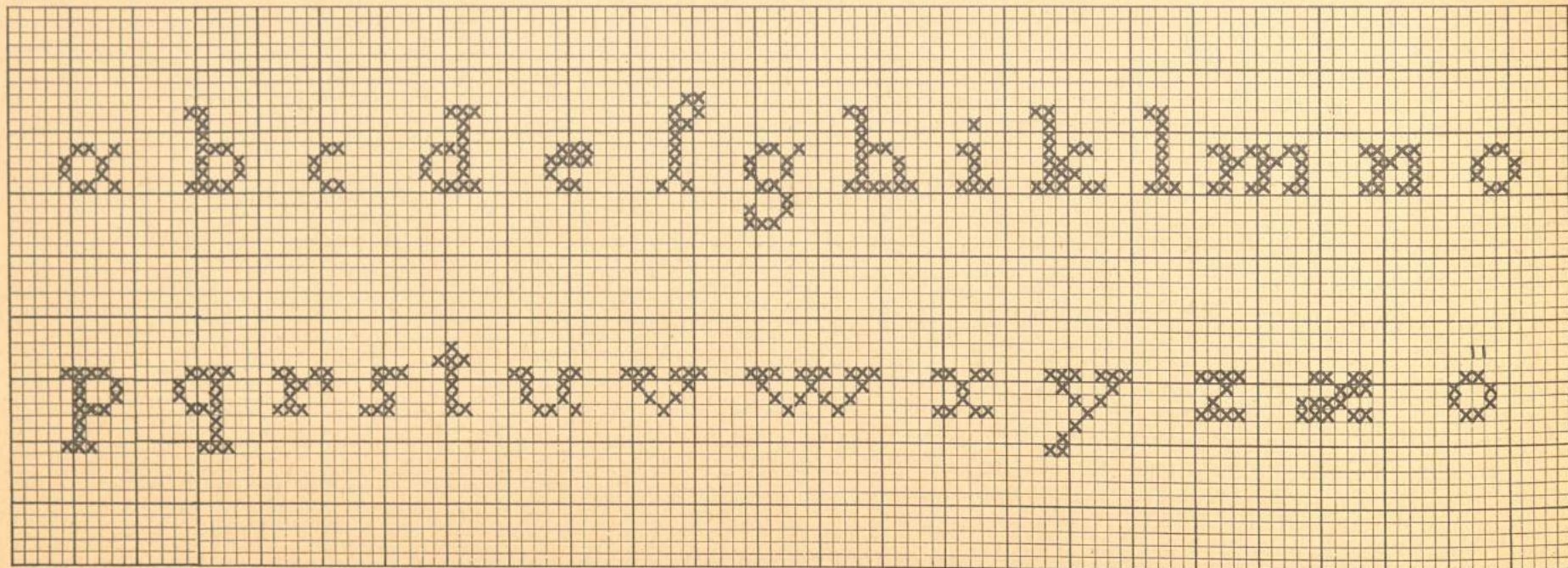
For et moderne Menneske virker det muligvis lidt fordringsfuldt, at man uden Smaalighed anbragte Kroner over eget og de paarørendes Navne, om de var nok saa borgerlige i Klang. Den norske Forfatterinde Helen Engelstad har givet den Forklaring herpaa, at Kronen oprindeligt anvendtes over et Navnetræk for at tilkendegive at vedkommende stod i Kongens Tjeneste. Men senere hen glemte man dette og Kronen anvendtes ogsaa i stor Udstrækning af »ikke Embedsmænd«, og man kan i alle Fald ikke benægte, at den er et yndefuldt lille Ornament — let at placere og let at variere, og det forekommer mig, at det kun vil være smukt, om vi atter vilde anvende den i den oprindelige Betydning: et Tegn paa at vi tjener vor Konge.

Margrethe Hald

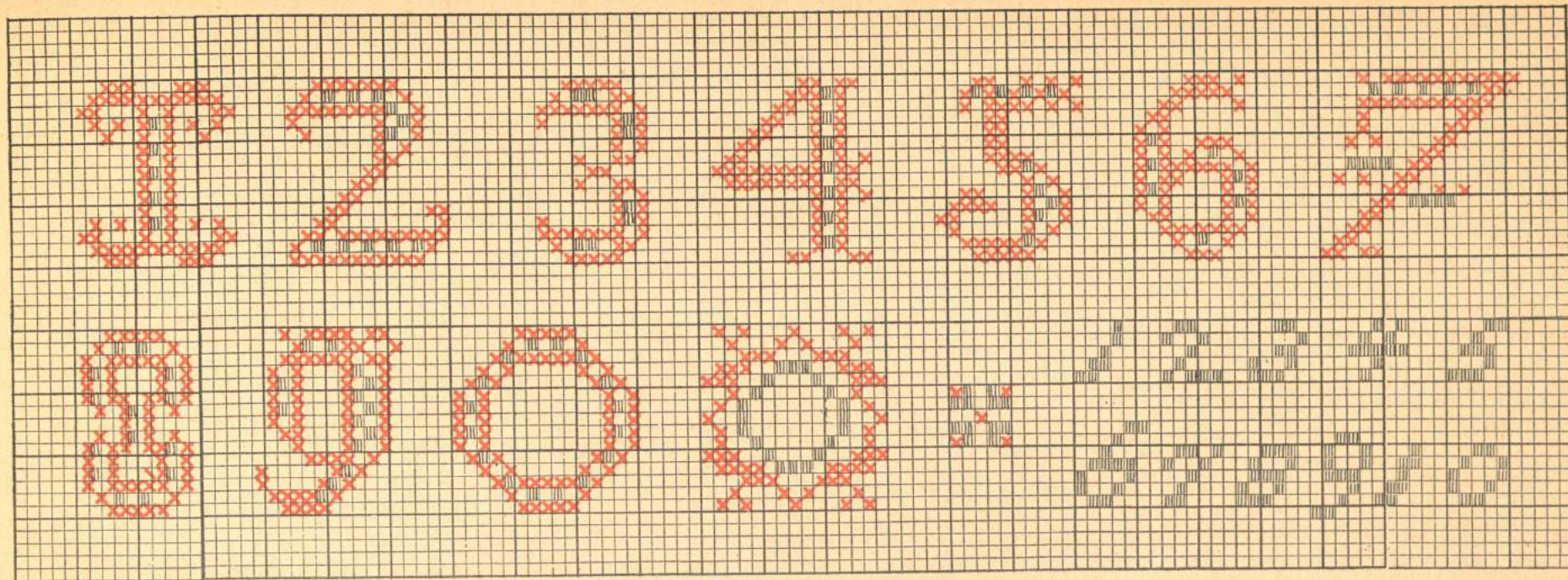

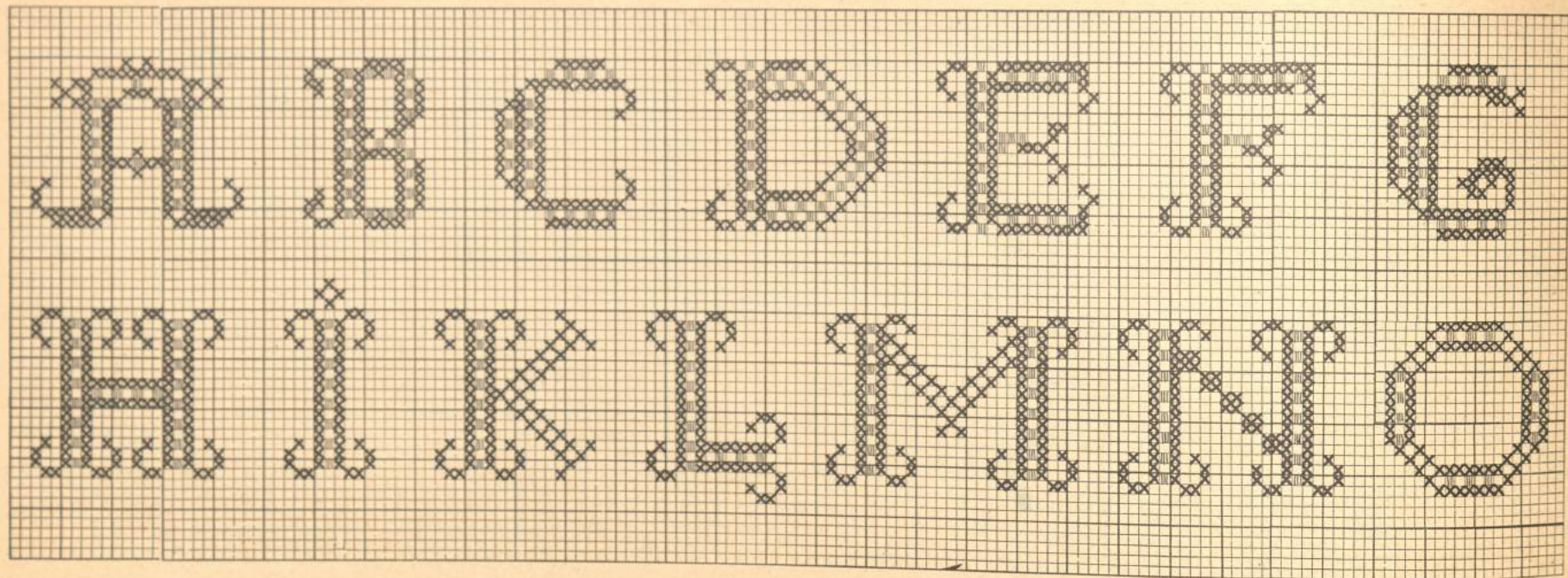

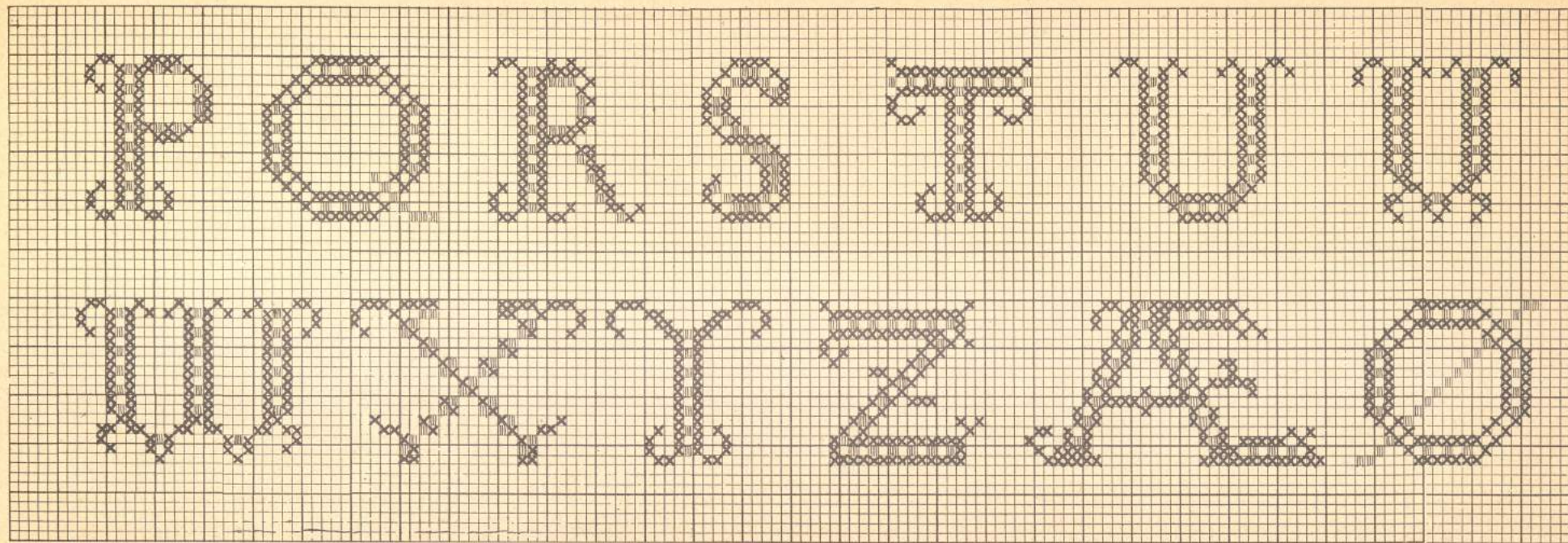

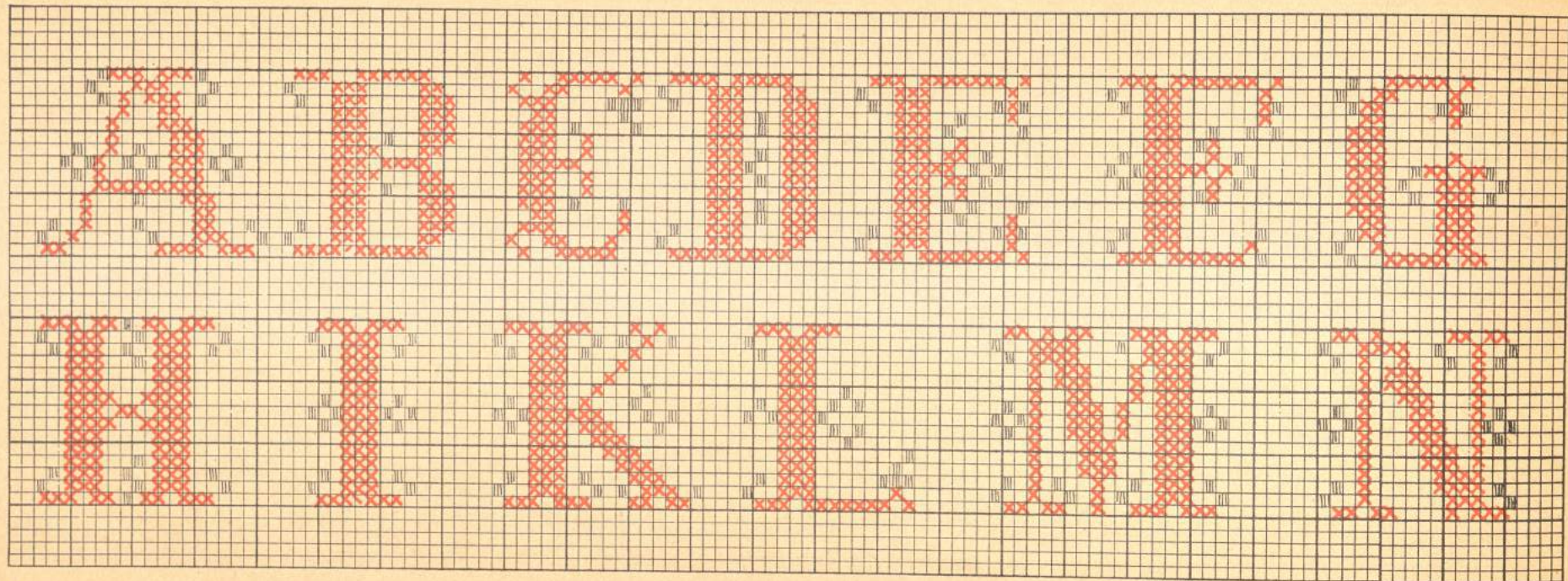

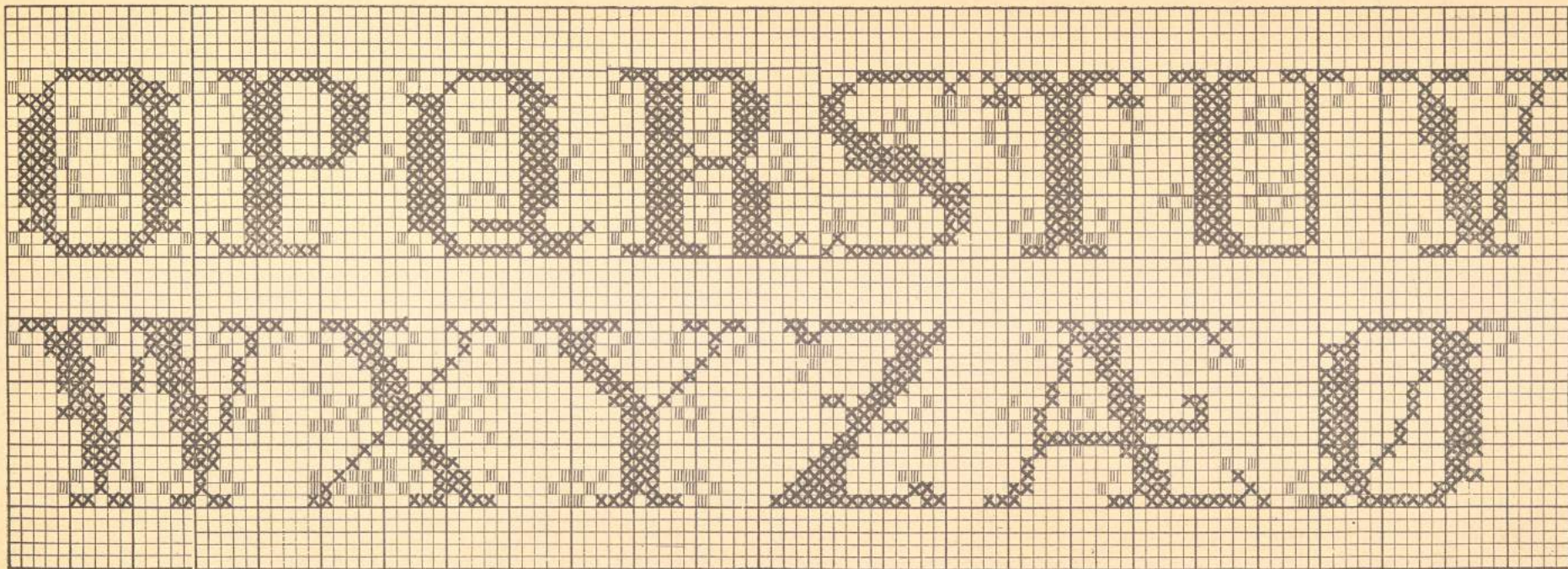

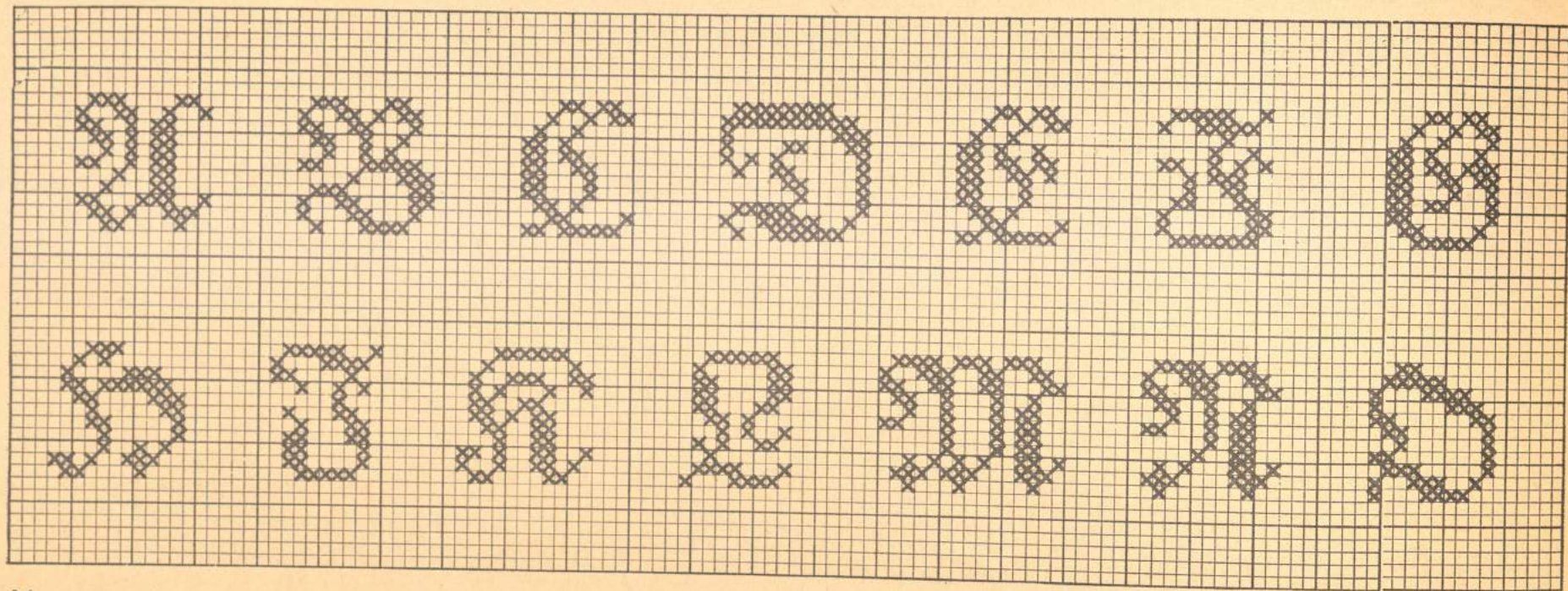

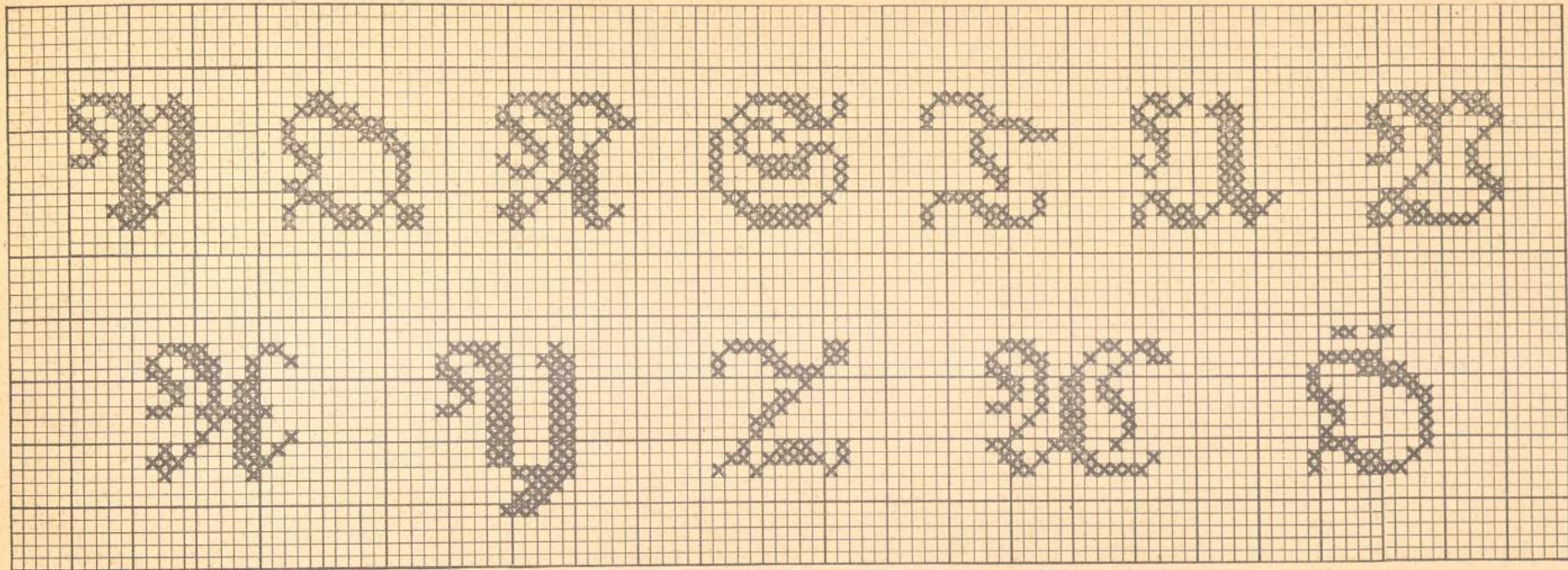

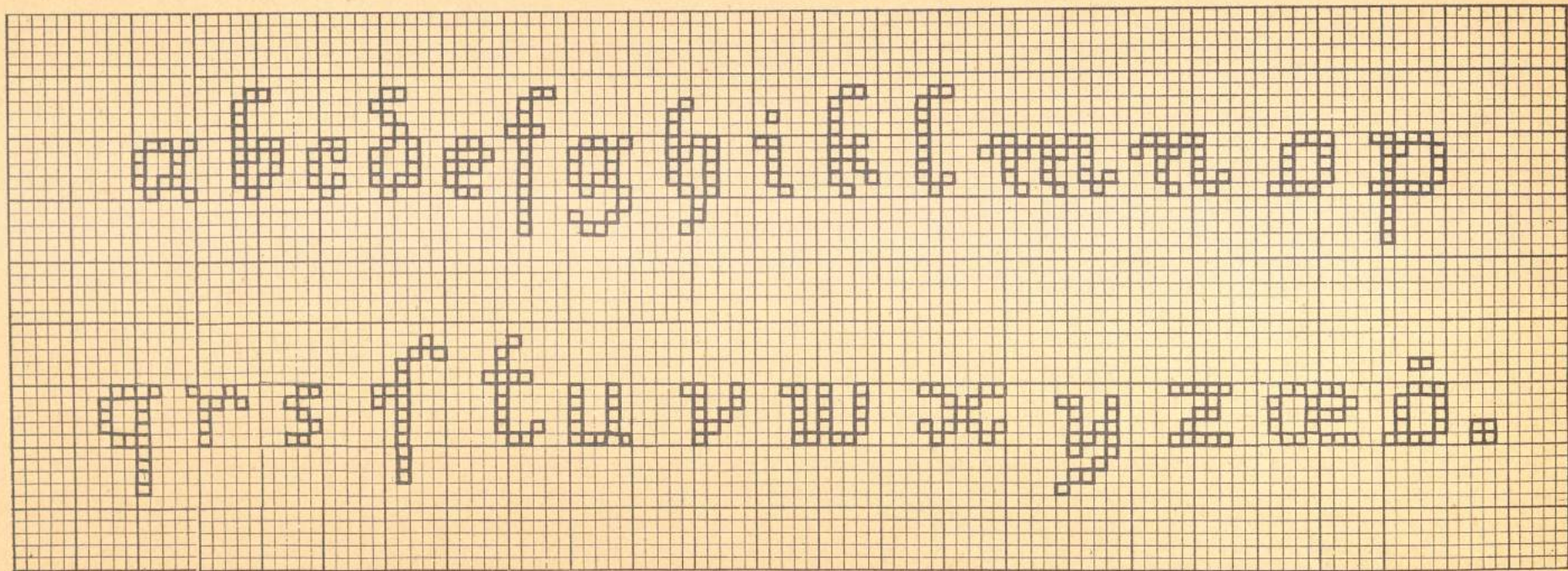

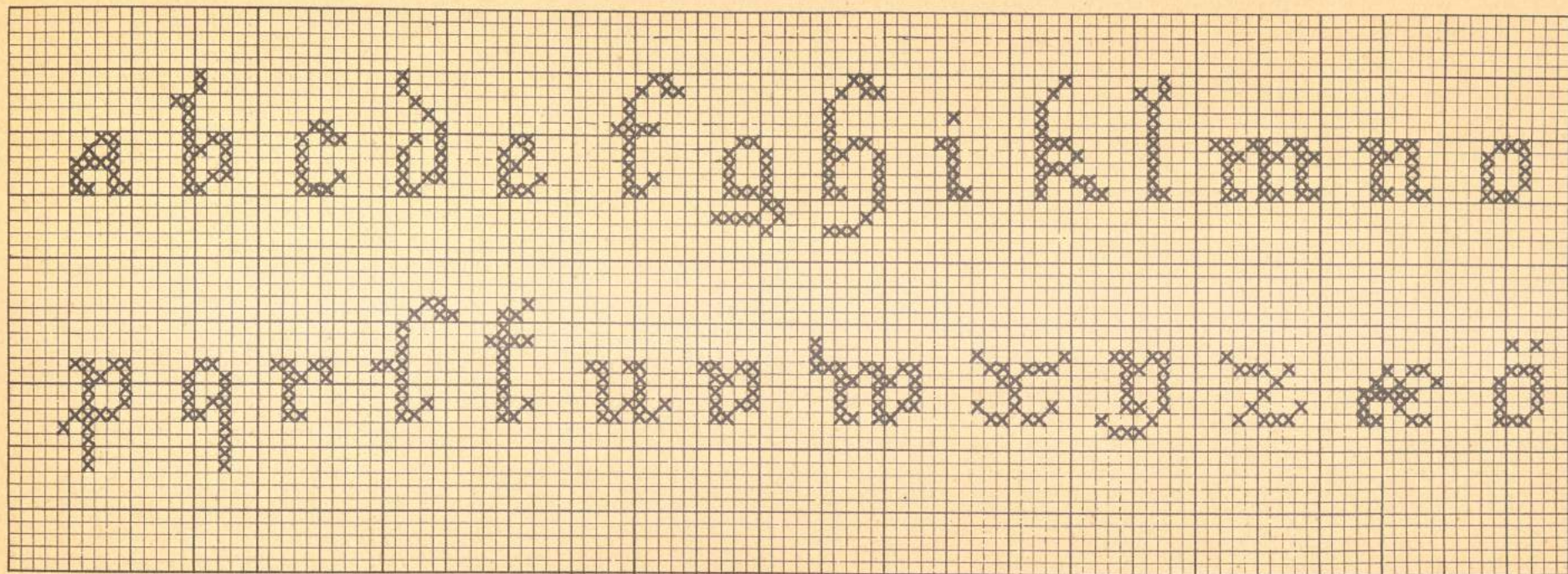

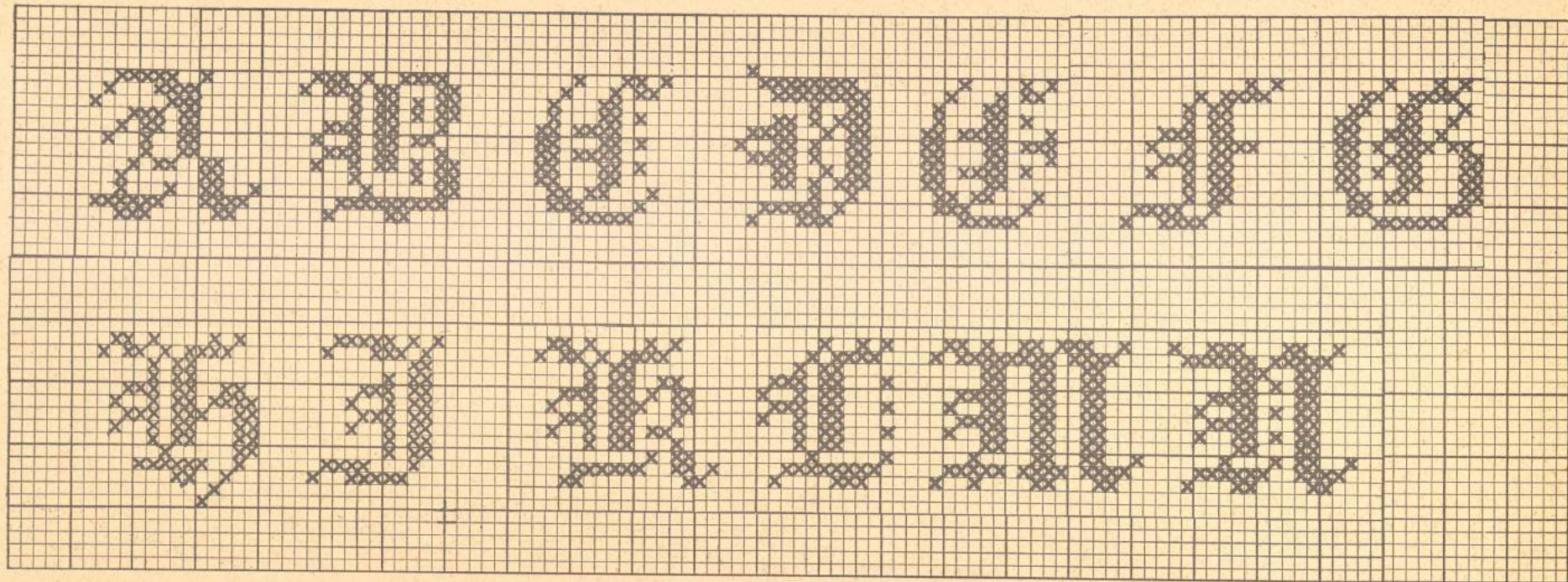

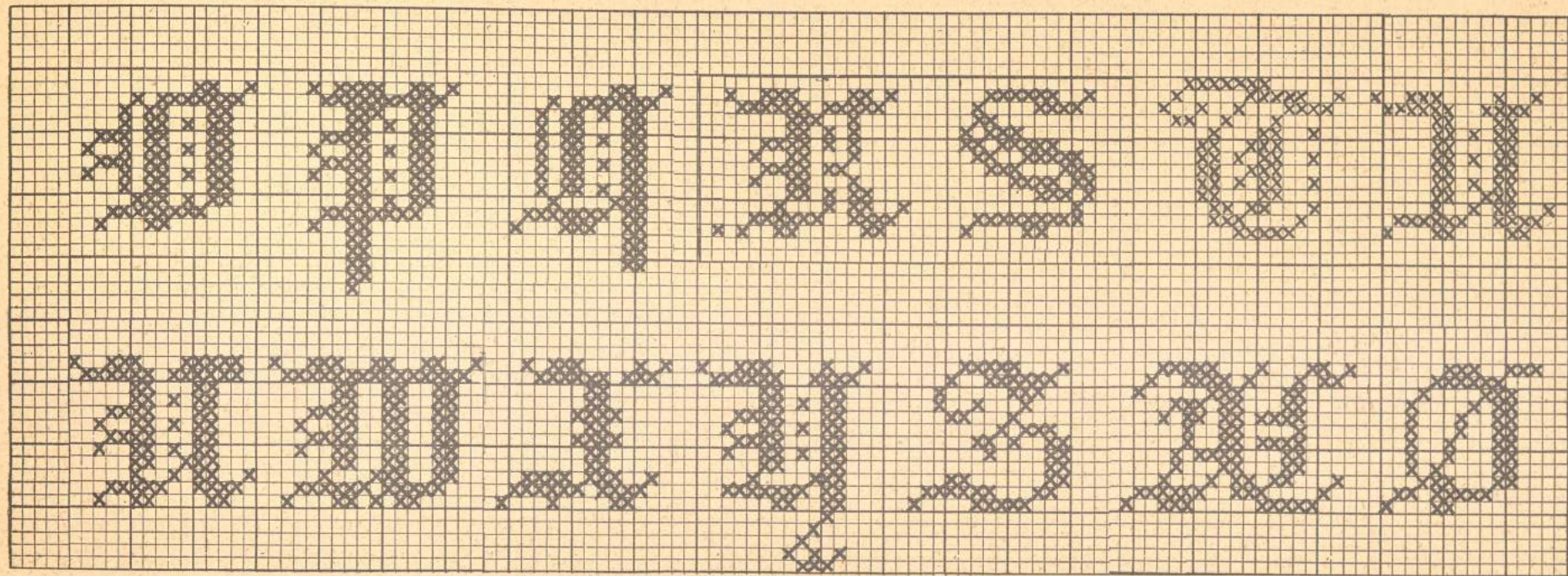

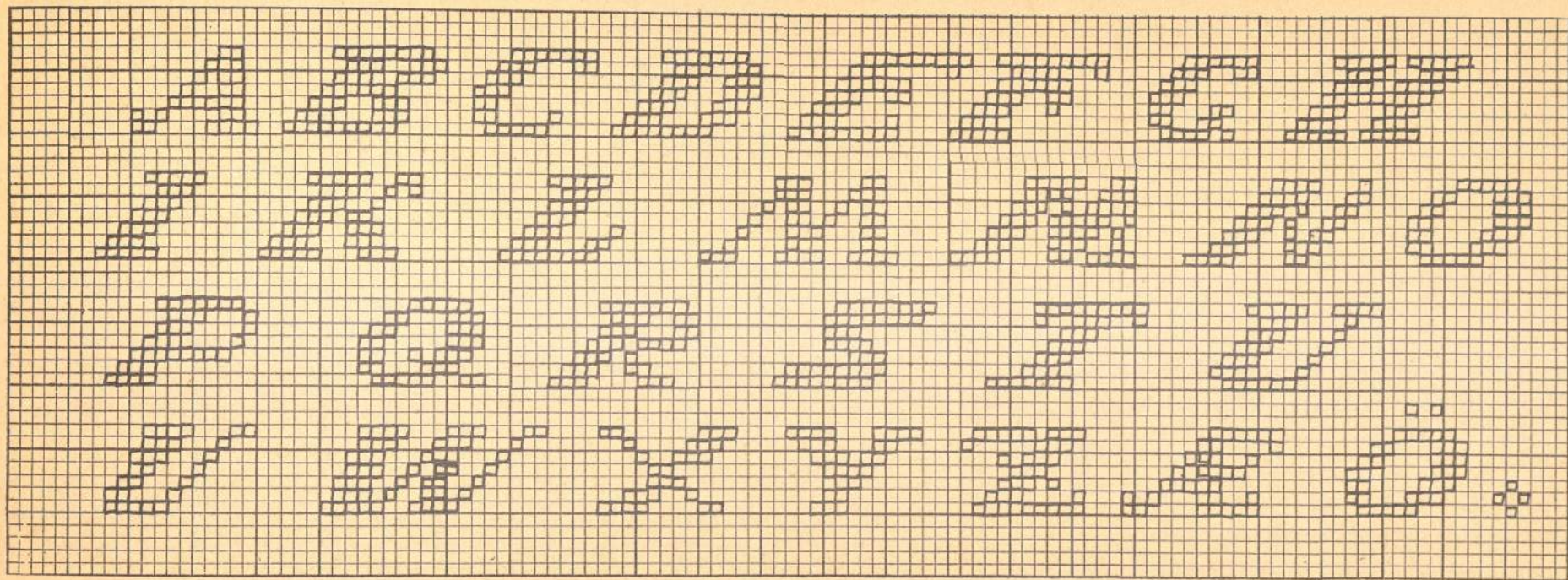

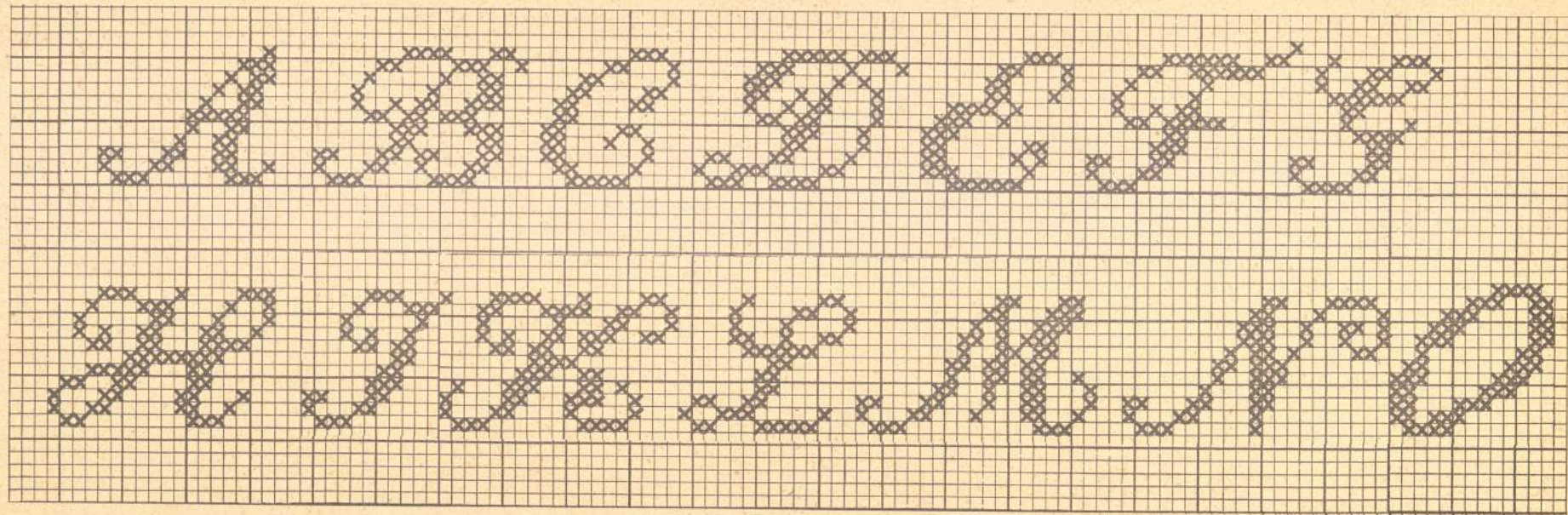

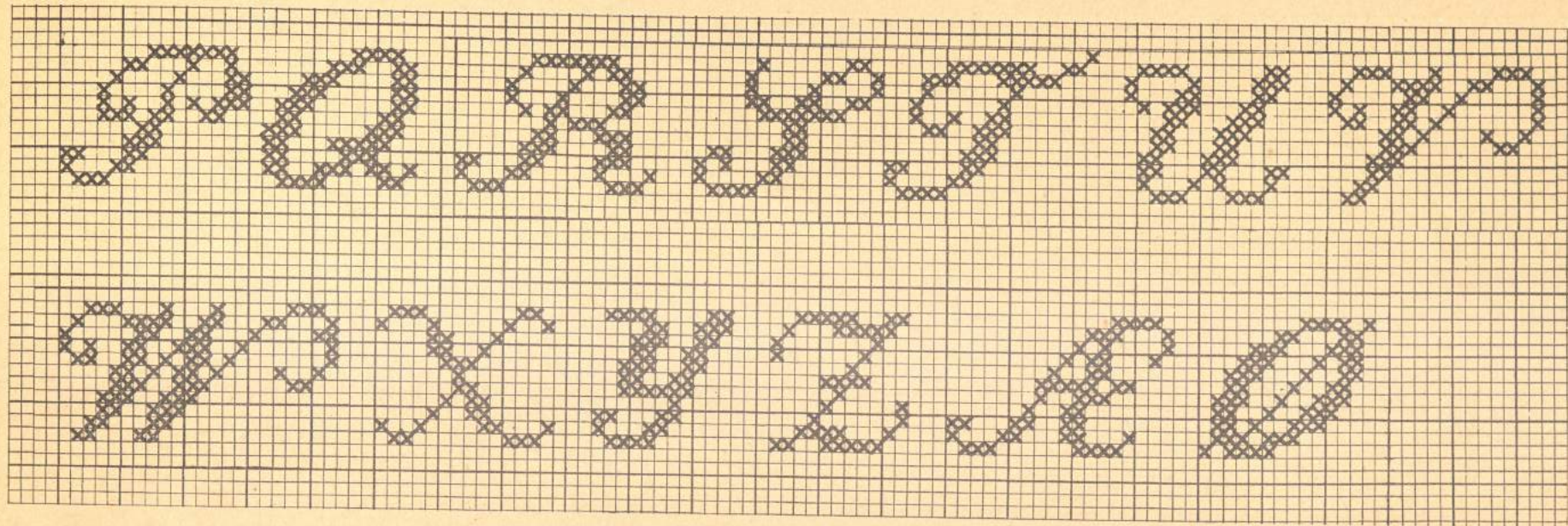
I. II. III. IV. V. VI. VII.

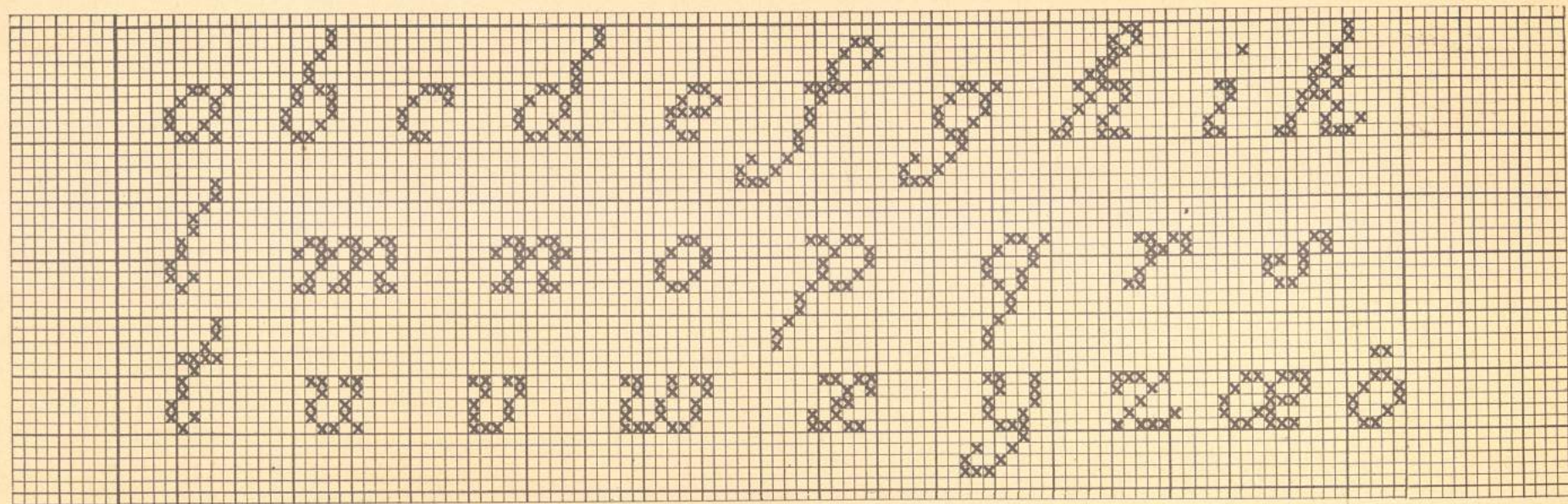
VIII. VII. IX. XL. C. D. M.

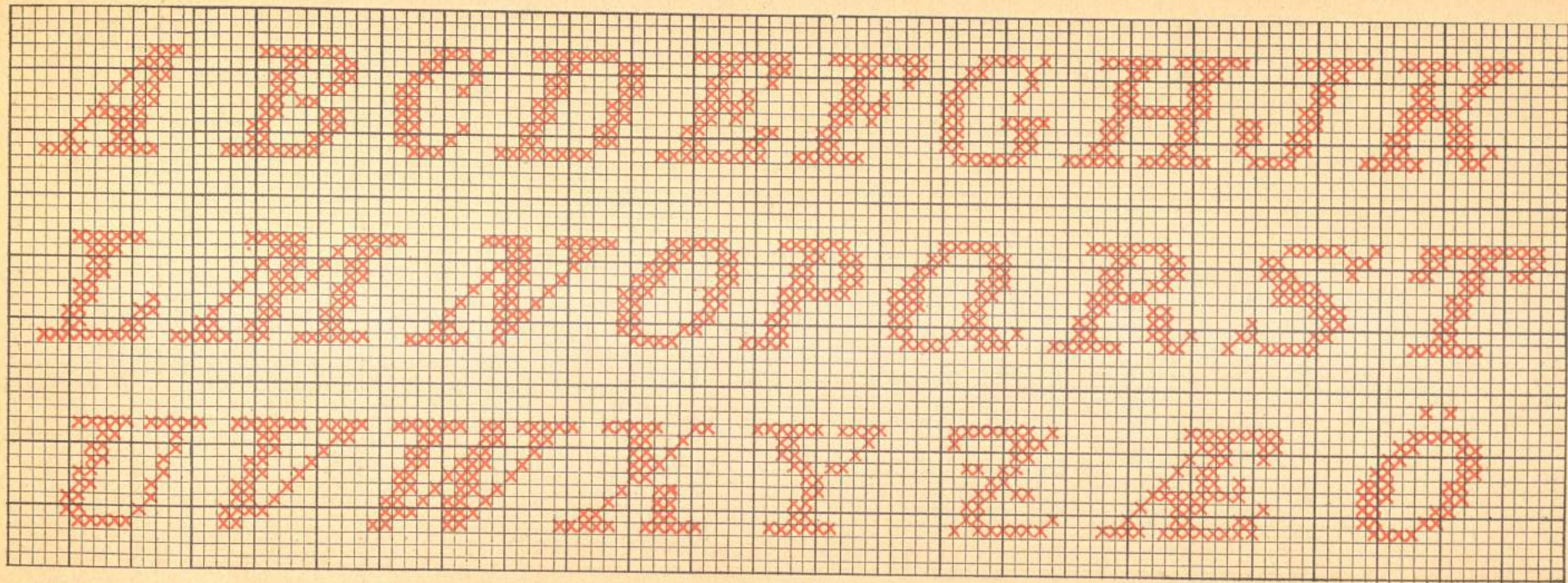
Dansk Folkemuseum. Kvadratsting. Bemærk ved Syning oversprungne Felter i M, N, R, W og Æ

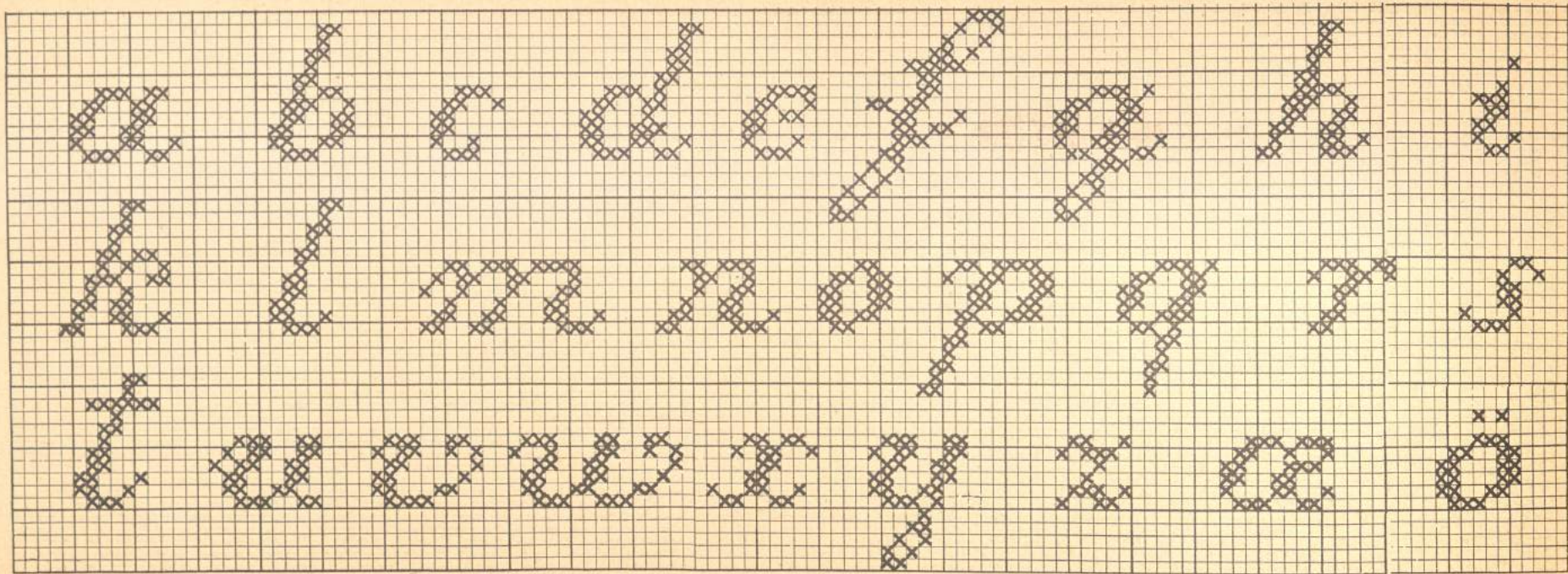

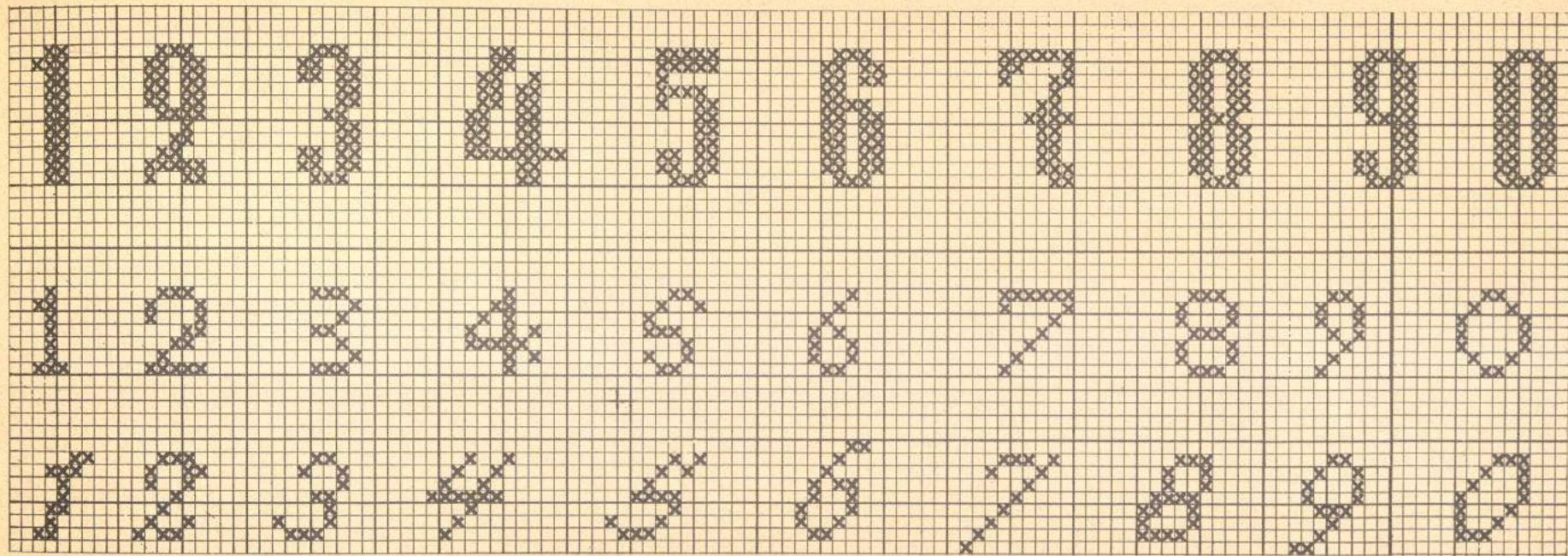

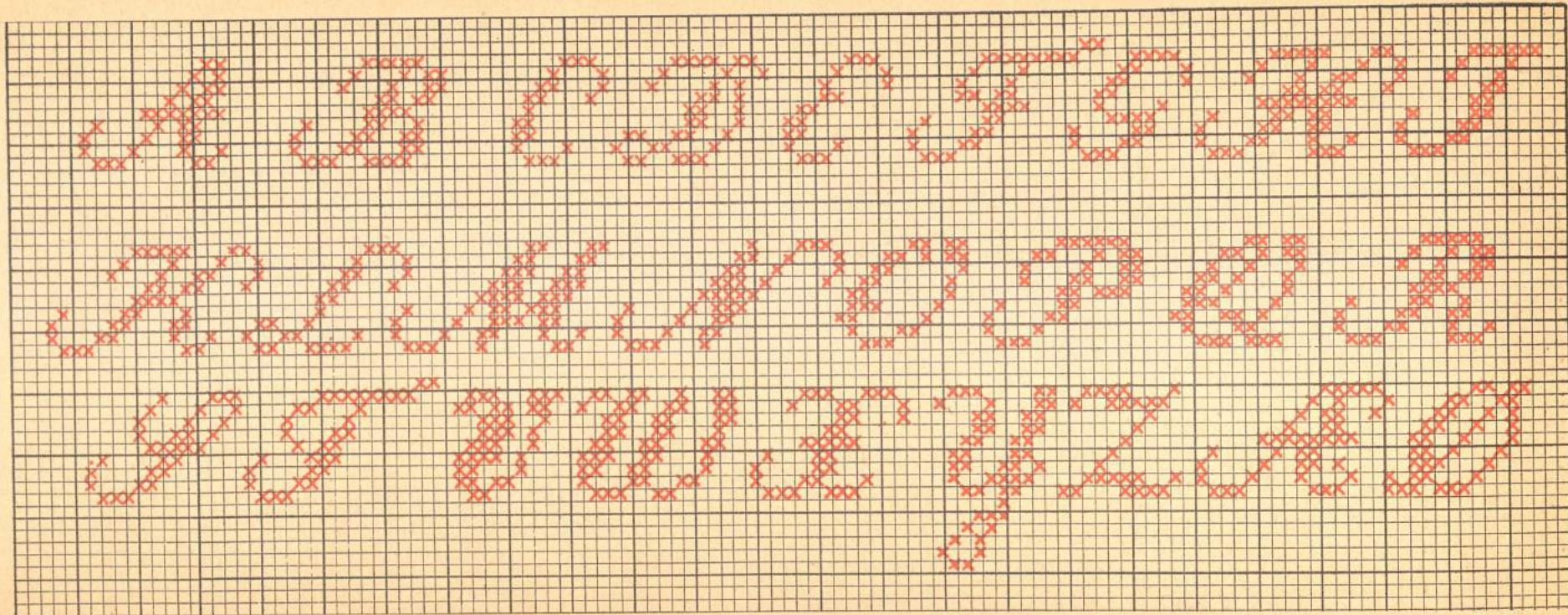

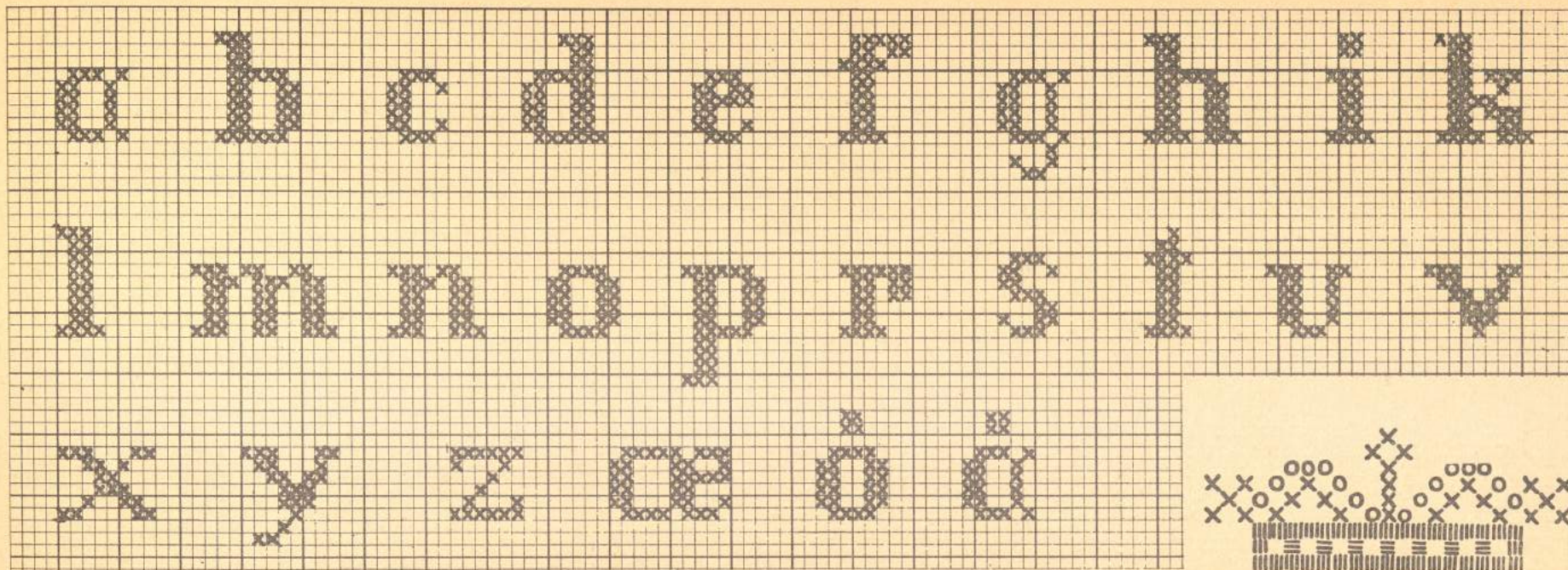

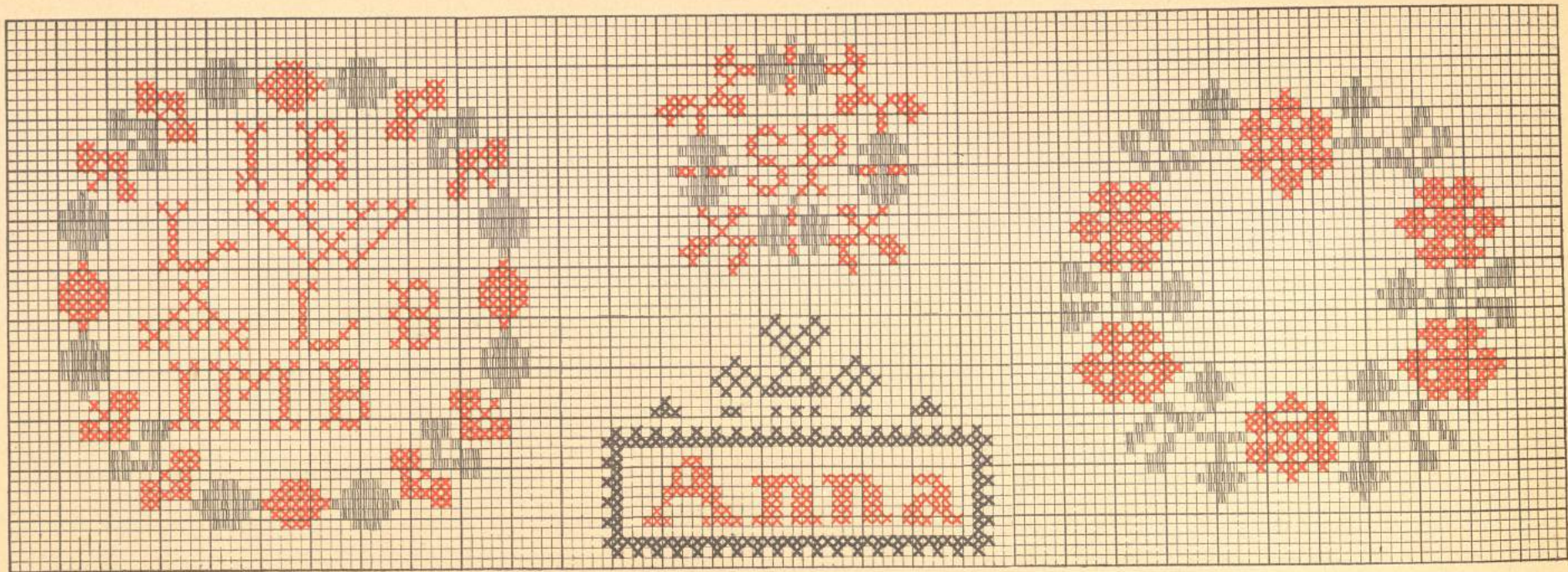

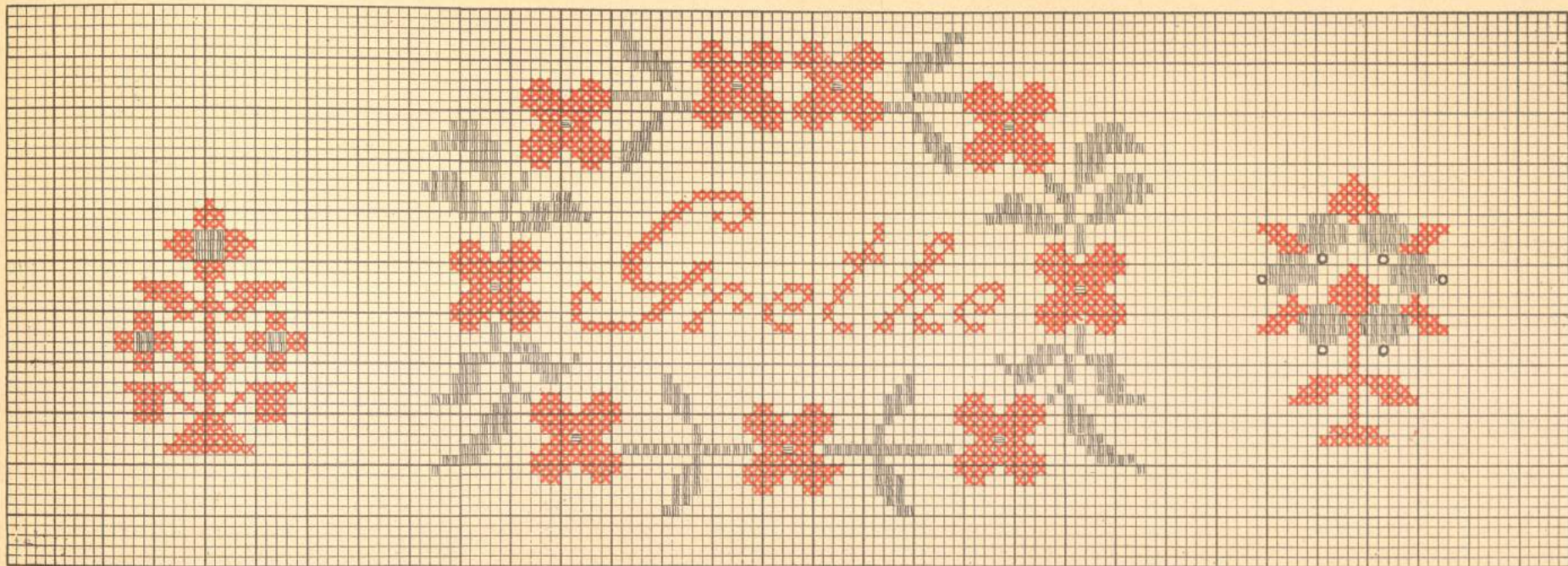

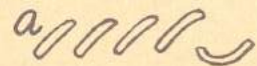

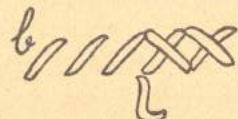

Syning af Korssting, Dronningesting og Kvadratsting

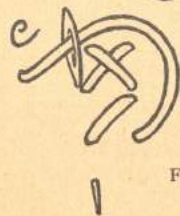
Navnekludene er i Reglen syede paa klart Hampelin, Hørstof eller fint lærredsvævet Uldtøj, som man kunde tælle Traade i — senere hen

blev ogsaa Stramaj anvendt; Sygarn forekommer saavel af Silke som af Uld,

Hør og Bomuld. Det vil vist være af ringe praktisk Værdi for os deraf at drage

Slutninger om, hvilke Arter af Tøj og Garn, vi skal vælge til vore Haandarbejder — vi er jo henvist til at bruge de Stoffer, der er i Handelen nu, og som egner sig for vore Formaal.

Fig. 1

Derimod kan man af de gamle Forbilleder umiddelbart se, at den bedste Virkning i Reglen opnaas, naar et Korssting fylder nogenlunde godt paa Arealet; er Stinget for spinkelt, taber Tegningen let i Fasthed og Holdning. Man er her i Stand til at regulere ved at tage et større eller mindre Antal Traade til Stingets Felt. Se Side 35, som viser et smukt originalt Lagenavn.

Højrødt og blaåt var kogægte Farver, hvorfor man selvsagt valgte dem til Lagener o. l. Man ser Farverne baade hver for sig og i Sammenstilling, og andre Kulører forekommer — men kun sjældent — paa de gamle Linnedvarer.

Et Korssting bestaar som bekendt i Virkeligheden af to Sting efter Diagonalerne i et kva-

dratisk Felt. Første Sting sys altid fra venstre mod højre og andet Sting fra højre mod venstre (Fig. 1, a—b), og det virker meget uheldigt om denne Regel brydes. Hvor Traaden fremtræder paa Tøjets Vrange, skal den ligge i lodrette

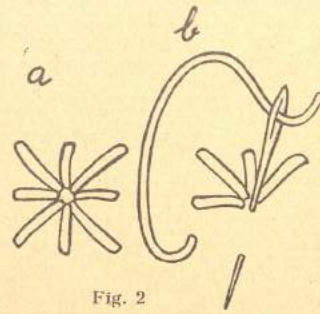

Fig. 2

Sting. Hvis man syer en Stingrække lodret ned, f. Eks. paa Stammen i et Bogstav, vender man ikke Sytøjet i Haanden, men fører Naalen, som vist ved Fig. 1, c.

Man kan imidlertid erstatte Korsstinget med andre »Tællesting«, f. Eks.

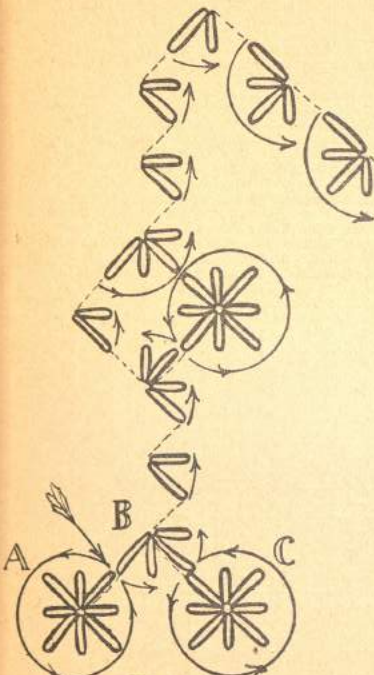

Fig. 3

Dronningesting og Kvadratsting.

Et *Dronningesting* bestaar af 8 Enkeltsting, der udfylder et Kvadrat, saaledes at de alle udgaar fra Ydergrænsen, men mødes i Midten.

Af Fig. 2 ses et Sting færdigt og et i Arbejde. Der er imidlertid dette at bemærke, at *Dronningestinget* for det meste udføres i to, undertiden i flere Temp. Se herom Fig. 3, som skulde være en Slags »Køreplan« visende Begyndelsen af Bogstav M.

Syningen begynder ved Sting A med øverste Hjør-

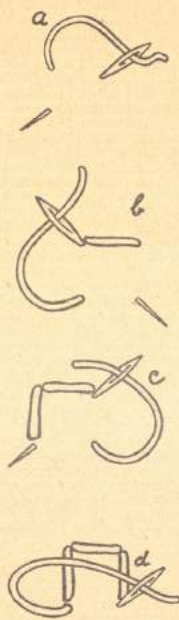

Fig. 4

ne til højre, og Cirkelslaget viser, at man syer hele Omgangen samt de første to Trin af B i Sammenhæng, derpaa stikkes Naalen op i venstre Hjørne foroven af C; ogsaa her syes hele Omgangen færdig, og først da maa der tages endnu to Trin af B, saaledes som det korte Cirkelslag viser. Den punkterede Forbindelseslinie angiver, hvor Traaden gaar paa Undersiden, naar den skal gaa over til Naboostinget. Det bemærkes, at man aldrig syer to sammenstødende Hjørnesting, i første Rute, medmindre man

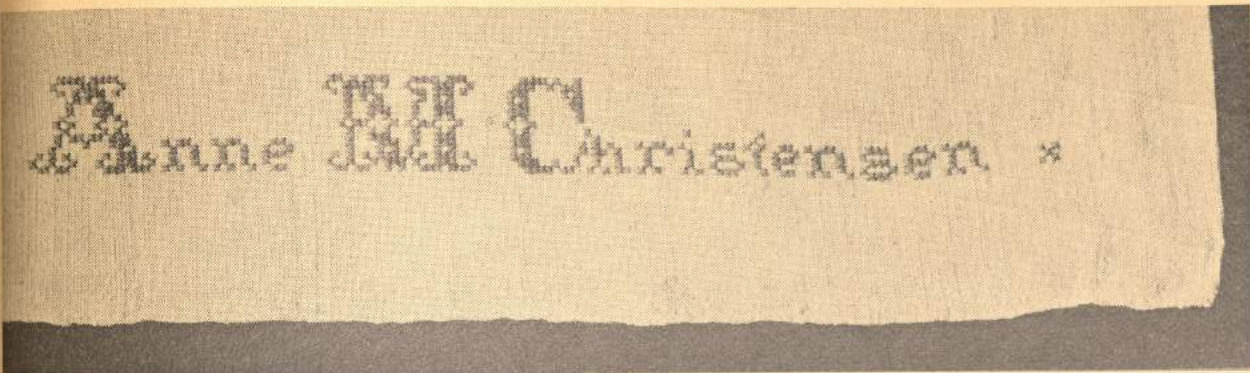

Fig. 5

er vis paa at kunne afslutte Partiet helt. Alle de Sting, som er udeladt paa Tegningen, skal falde naturligt for paa Tilbagevejen, og man kan kontrollere om Syningen er rigtig ved til Slut at se om Ret- og Vrangside er ens.

Dronningestinget kan syes over flere Felter og da bestaa af 16 Enkeltsting. Det kan syes saa det fylder sit Felt (som paa Tegningen) eller — paa løsere Stof — med en let Stramning af Traaden, saa det fremtræder som et Hulsting.

Kvadratsting eller *Perle-*

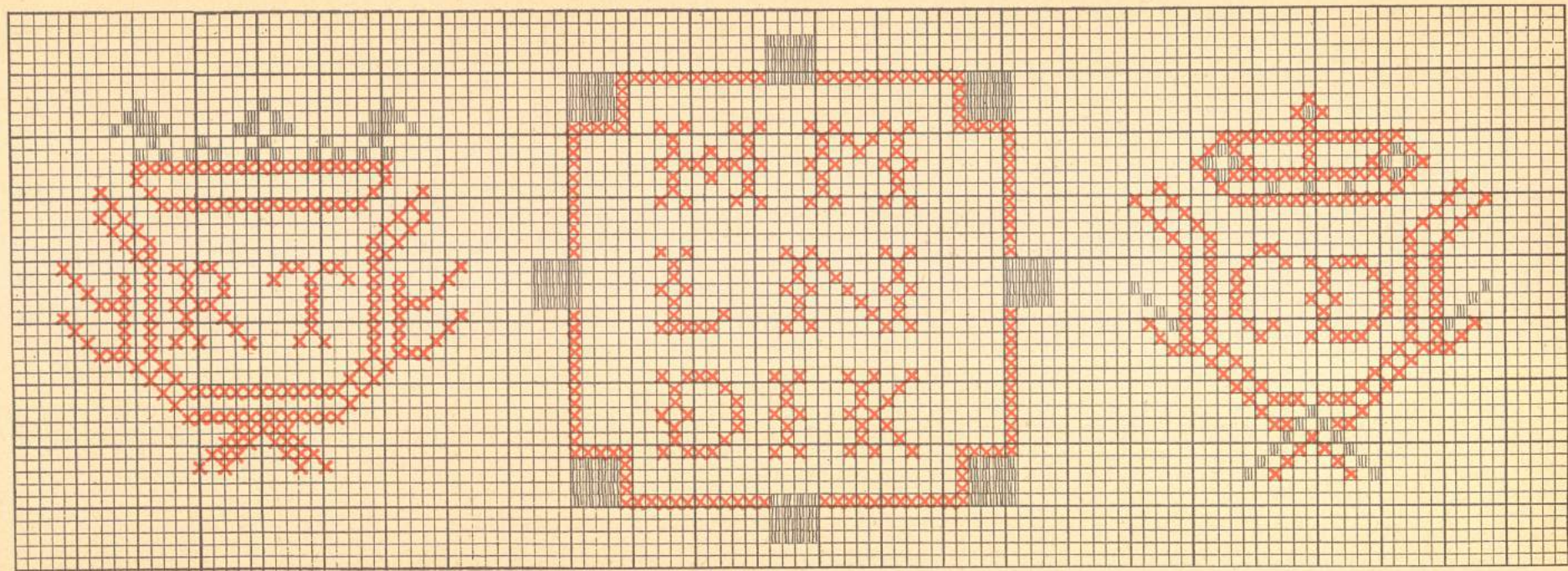

Udsnit af Navneklud, visende Dronningesting (øverst), Kvadratsting (nederst).

sting er almindelig kendt fra den lille Hulsøm, som man plejer at kalde *Kvadrathulsøm* eller *Perlehulsøm*. Man syer det i Almindelighed som vist ved Fig. 4, a, b, c og d, dog syer man undertiden to Sting hvert Sted, og Hulsømmen bliver da saa solid, at man kan frynse Tøjet helt ind til den, uden at den skrider ud. Tilsyneladende er det Sting, man anvendte til Syning af Navn, ganske det samme, dog giver Analysering af

Navnekludene desværre ikke fuld Klarhed derom, idet Regelmæssigheden i Udførelsen lader en Del tilbage at ønske. Den Fremgangsmaade, som synes at være den foretrukne, vises her ved Fig. 5, a, b, c, d og e. Den falder knap saa let for Haanden som den foran omtalte og er derfor lidt senere at sy, men Fordelen skulde bestaa i, at den lægger Stinget mere regelmæssigt efter Kvadratets Kontur.

Margrethe Hald.

Værdifuldt ♦♦

-for enhver Kvinde paa Landet

Landbokvinden staar i Dag overfor Opgaver, der stiller store Krav til hendes Dygtighed og Sindsligevægt.

Det nye, rigt illustrerede Ugeblad LANDET søger at belyse alle faglige og kulturelle Spørgsmaal indenfor Husmoderens og Landbokvindens store Omraade.

LANDET's Kvindestof, der skrives af Ekspertter paa de forskellige Felter, er ikke alene en Opmuntring til Dagens Arbejde, men med sine mange Oplysninger og gode Raad en direkte Hjælp til at lette det.

LANDET koster kun 25 Øre pr. Nummer eller 3 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes hos Postvæsenet eller ved at skrive til LANDET, Gl. Mønt 11—13, København K.

LANDET